

De Coöperatieve Grondkapitaalbank voor de Landbouw (U. A.)

Op 29 April jl. werd een nieuwe baan ingeslagen op het gebied van het landbouwkrediet Door de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank te Utrecht en ruim vijfhonderd van de bij haar aangesloten Banken werd opgericht een speciale bankinstelling voor vast krediet voor landbouwcoöperaties, de Coöp. Grondkapitaalbank voor de Landbouw U. A.

Om de betekenis van dit feit op de juiste waarde te schatten, moeten wij even stil staan bij het onderscheid tussen de twee soorten van krediet: het vaste krediet en het bedrijfskrediet

Het bedrijfskrediet dient, gelijk het woord reeds aanduidt, tot financiering van het gewone bedrijf. Het fluctueert steeds en is uit zijn aard zeer spoedig te beëindigen. Het is dus een „kort" krediet ook al is het voor onbepaalde tijd verleend. Het geld, dat een zuivelfabriek moet opnemen tot betaling van arbeidslonen en melkgelden, kan zij weer terugbetalen na ontvangst van de opbrengst der geproduceerde boter.

Het vaste krediet dient tot het tot stand brengen van duurzame werken. Het loopt dus lang en heeft een vast karakter. Een zuivelfabriek, die een belangrijke verbouwing moet aanbrengen, of een vereniging, die een nieuwe fabriek wil stichten, heeft vast krediet nodig. Eerst langzamerhand kan zij het daarvoor geleende geld terugbetalen. Spoedige terugvordering zou haar in ernstige moeilijkheden brengen.

Voor het bankwezen heeft dit onderscheid tussen vaste bedrijfskrediet de grootste betekenis. Als een Bank het uit het oog verloor, zou zij haar eigen bestaan in de waagschaal stellen. Immers er moet steeds evenwicht bestaan tussen de opeisbaarheid van haar schulden (de haar toevertrouwde spaargelden en deposito's) en die van haar vorderingen (de door haar verleende voorschotten en kredieten). Heeft zij direct opeisbare schulden en daartegenover vorderingen, die slechts geleidelijk kunnen worden betaald, dan bestaat er groot gevaar, dat zij op een gegeven oogenblik niet aan haar verplichtingen zal kunnen voldoen. Aan een abnormale opvraging van spaargelden zal zij geen gevolg kunnen geven, omdat zij de gelden, welke zij heeft uitgezet, niet los kan maken.

Het is een waandenkbeeld, dat soliditeit het enige vereiste is, waaraan een goede Bank moet voldoen. Even belangrijk is de *liquiditeit*, zoals de vakterm voor het bovenbedoelde evenwicht tussen opeisbaarheid van schulden en vorderingen luidt.

De schulden der Boerenleenbanken en haar Centrale's zijn voor het grootste deel direct opeisbaar. Voor zover zij dat niet zijn, kunnen zij toch op betrekkelijk korte termijn (ten hoogste een jaar) worden opgevorderd. Hieruit volgt, dat zij moeten zorgen, dat haar uitzettingen gemakkelijk en snel te realiseren zijn. *Zij moeten zich dus in beginsel beperken tot bedrijfskredieten*) Vaste kredieten behoren niet bij haar thuis. Zij kunnen deze dus niet dan bij hoge uitzondering verlenen.

Intussen bestaat er een grote behoefte aan vast krediet. In het bijzonder wel bij coöperatieve verenigingen op landbouwgebied. Zuivelfabrieken, Veilingverenigingen, Aardappelpelmeelfabrieken, Aankoopverenigingen, Strokartonfabrieken, enz., zij alle hebben van tijd tot tijd behoefte aan belangrijke bedragen tot oprichting van een gebouw, aankoop van machines of installaties uitbreiding, enz.

Er is heel wat aandrang op de Boerenleenbanken en haar Centrale's uitgeoefend om leningen voor dergelijke doeleinden te verstrekken. Een goed bankbeleid eiste echter, dat aan deze aandrang weerstand werd geboden.

Er is door de Verenigingen, welke aan vast kapitaal behoefte hadden, wel getracht het vaste kapitaal te verkrijgen door middel van uitgifte van obligaties of aandelen. Over het algemeen had dit echter slechts een zeer matig succes. Hetgeen te begrijpen is, wanneer men bedenkt, dat deze uitgiften slechts zelden van dien omvang waren, dat daarvoor notering ter beurse kon worden aangevraagd. De obligaties of aandelen waren dus gewoonlijk onverhandelbaar, met al de nadelen, die daarvan het gevolg zijn.

Er is vroeger getracht de medewerking der Rijkspostspaarbank tot het verschaffen van vaste leningen te verkrijgen. Immers, onze boerenstand heeft grote bedragen aan haar toevertrouwd en het schijnt logisch, dat deze ook ten dele ten bate van de landbouw worden uitgeleend. Doch deze poging had geen resultaat.

Er is overwogen of de Centrale Bank te Utrecht niet in de behoefte aan vast geld zou kunnen voorzien door uitbreiding van haar systeem van deposito-obligaties¹. Doch ook dit middel moest worden verworpen. Immers de deposito-obligaties vormen een intern fonds (zij worden dan ook niet ter beurse genoteerd). Bovendien kan de Centrale niet op ruime schaal kredieten gaan verlenen, buiten haar eigenlijk bedrijf, d.i. kredietgeefster en deposito-instelling der Boerenleenbanken. Ook omdat het risico dezer transacties hoewel niet ondernomen in het belang der locale Banken, en hoewel gering te achten, alsdan feitelijk op deze zou rusten.

Maar wat dan?

De oplossing is zo eenvoudig en natuurlijk, dat men zich achteraf erover verwondert, dat zij niet reeds lang geleden is gevonden. Want niets is natuurlijker dan de gedachte, waaruit de Grondkapitaalbank is geboren: een afzonderlijke coöperatieve bankinstelling voor het verstrekken van vast kapitaal, waarvan de belanghebbenden, dus de coöperaties, die aan dat kapitaal behoefte hebben, lid worden en zich de middelen verschaffen door uitgifte van obligaties.

Het is tenslotte dezelfde gedachte, waaruit alle coöperaties ontspringen: samenwerking van belanghebbenden.

Het idee wachtte slechts op een lichaam, dat het initiatief wilde nemen en de zaak kon pousseren

Dit lichaam is de Centrale Bank te Utrecht geweest, daarbij gesteund door de vele bij haar aangesloten Boerenleenbanken. Haar Bestuur, Raad van Toezicht, en Algemene Vergadering gevoelden, dat er iets gedaan *moest* worden om in de boven geschetste leemte te voorzien en zij hebben niet lang gearzeld met verwezenlijking van de gedachte om een speciale instelling voor het vaste krediet in het leven te roepen. Hoe is deze gedachte uitgewerkt?

De landbouwcoöperaties, die grondkapitaal nodig hebben, worden natuurlijk lid van de Grondkapitaalbank. Een vereiste voor het lidmaatschap is, dat een voldoende aansprakelijkheid in de Statuten is neergelegd. De leden zijn verplicht om één aandeel te

¹) Deze obligaties hebben een looptijd van 10 jaren en worden uitgegeven ter verkrijging van gelden, waarmee vaste leningen, voornamelijk hypotheeken, kunnen worden verstrekt.

nemen op grond van hun lidmaatschap, en verder één aandeel voor elke f 10000.-, die zij lenen. De aandelen zijn groot f 1.000.- en er moet 10 % op worden gestort. Aansprakelijkheid is er niet aan verbonden.

Hoe groter dus het bedrag is, dat door de Grondkapitaalbank is uitgeleend, des te groter is ook het aandelenkapitaal en daarmee de zekerheid voor de obligatiehouders.

Als beginkapitaal hebben de Centrale en de meeste van haar Boerenleenbanken een bedrag van een half miljoen, waarvan 10 % is gestort, gefourneerd. Dit bleek nodig om de eerste obligatie-uitgifte te doen slagen. Immers het grote publiek, dat weinig van de landbouwcoöperatie weet, laat zich bij beleggingen gewoonlijk leiden door de grootte van het in de zaak gestoken kapitaal.

In de Statuten der Grondkapitaalbank is een nauwe band gelegd met de Centrale Raiffeisen-Bank en haar Boerenleenbanken. Dit is nodig, want al werken beide op verschillende terreinen, deze zijn toch zó nauw aan elkaar grenzend, mede tengevolge van de identiteit der krediettrekkende verenigingen, dat een algehele scheiding ongetwijfeld wrijving en andere verkeerde gevolgen zou hebben. Daarom is bepaald, dat het Bestuur der Grondkapitaalbank moet worden gevormd uit leden van den Raad van Toezicht en het Bestuur der Centrale Raiffeisen-Bank. Deze Bank voert ook de administratie der Grondkapitaalbank. (Voorlopig doet zij dit gratis.)

De Grondkapitaalbank verkrijgt de gelden, die zij nodig heeft om grondkapitaal te kunnen verstrekken, door middel van obligatie-leningen; voor een klein gedeelte ook door middel van de uitgifte van aandelen. Deze obligatie-leningen hebben een lange looptijd. (De eerste, reeds tot stand gekomen, loopt 40 jaar).

Hiermee is de liquiditeit verzekerd. Tegenover vaste vorderingen (wegens het verstrekken van grondkapitaal) staan nu schulden met een looptijd, die zelfs langer is, dan die van de vorderingen; immers deze moeten gemiddeld na 20 à 25 jaar, geheel voldaan zijn.

De eerste uitgifte van obligaties groot één miljoen gulden, is uitnemend geslaagd. Het is te voorzien, dat zij binnen, afzienbare tijd door een tweede emissie zal moeten worden gevolgd.

Reeds hebben wij enkele malen gewag gemaakt van de zuivelfabriek. Immers ook zij hebben herhaaldelijk Grondkapitaal nodig, en niet in de laatste plaats voor haar is de nieuwe instelling in het leven geroepen.

Het is dus ongetwijfeld voor degenen, die de leiding der zuivelfabrieken in handen hebben, van belang, wanneer zij van de wording en werking der Grondkapitaalbank op de hoogte komen.

Ik heb daarom met zeer veel genoegen gevolg gegeven aan de uitnodiging der redactie van dit Orgaan om hieraan een opstel te wijden.

Utrecht, 26 Aug. 1927.

MR. O. GEZELLE MEERBURG.